

**BARKAMOL AVLODNI TARBIYALASHDA MUSIQA
MADANIYATINING PEDAGOGIK OMILLARI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10527567>

Yuldashev Faxriddin Abduvasilovich

FarDU falsafa fanlari bo'yicha doktori (PhD)

Farg'ona Davlat universiteti

Qurbonaliyeva Sohiba

San'atshunoslik fakulteti I bosqich Magistranti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ,Mustaqillik sharofati tufayli o'z taraqqiyot yo'lidan dadil qadam tashlab borayotgan yoshlarning musiqiy savodxonligi rivojlantirish yuzasidan amalga oshirilayotgan islohotlar va xorijiy mamlakatlarning musiqa o'itish uslubiy tajribasi haqidagi ayrim muhim ma'lumotlar yoritib berilgan.

Kalit so'zlari

Musiqa san'ati, ta'lim , tarbiya ,tajriba, xorij tajribasi, yosh avlod.

Bugungi kundagi eng dolzarb masalalardan biri bo'lmish, mamlakatimiz yosh avlodini ona Vatanning kelajagi uchun xizmat qiluvchi vatanparvar inson sifatida tarbiyalash va ularning ma'naviy tafakkurini shakllantirish bo'lib kelmoqda desak mubolag'a bo'lmaydi. Insonning go'zallik tuyg'usini taraqqiy etirmay turib ma'naviy barkamol inson xaqida gapirib bo'lmaydi. Toki odamzod o'zini qurshab turgan tashqi olamda,o'zi yashayotgan jamiyatda, o'zi bilan muloqotda bo'layotgan kishilarda, tarixdan shakllangan va muayyan davrda amal qilayotgan badiiy ijod namunalarida mujassamlashgan go'zalikni his qila olmas ekan, u hech qachon ma'naviy barkamol inson darajasiga ko'tarila olmaydi.

Musiqa ana shu nozik tuyg'ularni shakllantirish va tarbiyalashning qudratli vositalaridan biridir.Albatta yosh avlodning kelajagi ko'p jihatdan o'qituvchiga, uning salohiyatiga, kasbiy tayyorgarligiga, o'quvchilarni o'qitish va tarbiyalash kabi dolzarb masalalarga bog'liqdir. Har tomonlama kamol topgan, hozirgi davr talabiga javob bera oladigan, o'zida ma'naviy boylikni, axloqiy poklikni, vijdon, mehnatsevarlik kabi tuyg'ularni mujassamlashtirgan faol shaxsni shakllantirishida musiqa madaniyati darslarining ahamiyati katta. Musiqa madaniyati darslari o'quvchilarni ma'naviy va axloqiy madaniyatini shakllantiradi. Axloq, madaniyat, tilning globallashuvi milliy tarbiya asoslari yemirilishiga sabab bo'lmoqda. Insoniyat texnogen sivilizatsiya davrida yashar ekan, o'sib kelayotgan yoshlarimizning aksariyatida sabrsizlik, boqimandalik, maqsadsizlik illatlari

namoyon bo'layotganligining guvohi bo'lamiz. Har bir mamlakatning rivojlangan davlatlar qatoriga kirishi, har tomonlama taraqqiy etishi, avvalo ta'lim sohasining rivojlanishi bilan bevosita bog'liq. So'nggi yillarda mamlakatimida ta'lim sohasiga yetakchi masala sifatida qaralayotganligi bejiz emas. Zero davlatning rivojlanishida muhim, asosiy yoki birinchilardan deb hisoblangan sohalarga alohida e'tibor qaratilishi hammamizga ma'lum. Mamlakatimiz yoshlarining iqtidori va salohiyatini ro'yobga chiqarish, ularni davlat va jamiyat rivojiga hissa qo'shadigan barkamol avlod sifatida tarbiyalash maqsadida huquqiy asoslar, iqtisodiy imkoniyatlar yaratilmoqda. Bunga "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi", O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi, "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi qonunlari, xalqaro huquqning umume'tirof etilgan hujjatlari, xususan, "Bola huquqlari to'g'risida"gi, "Bola huquqlarining kafolatlari to'g'risida"gi konvensiyalar, Birlashgan Millatlar Tashkilotining "Yoshlar - 2030" strategiyasi kabi qonun hujjatlariga asoslanadi.

Maqolaning nazariy ahamiyati ham shundaki, oiladagi ota-onalarning pedagogik madaniyatini shakllantirishda, mavjud muammolarni aniq qilib belgilash, holatni ijobiy tomonga o'zgartirish zurruriyati mavjud. Farzand tarbiyasida ota-onalar bilan bog'liq quyidagi muammolar mavjud: 1. Oila tarbiyaviy salohiyatining o'rganilinmaganligi. 2. Oila va maktablar o'rtasida ijtimoiy hamkorlikning pastligi. 3. Ota-onalarning ma'naviy tarbiyaga bo'lgan ma'suliyatning pastligi. Birinchi muammo bo'yicha yechimlar. (Muammo. Oilaning tarbiyaviy salohiyati o'rganilinmaganligi). Oilada muayyan ta'lim imkoniyati yoki ta'lim salohiyati mavjud bo'lsa, shaxsni to'liq shakllantirish mumkin. Oiladagi ta'lim bu - ota-ona tomonidan bolaga beriladigan bilim, ko'nikmalar bo'lib, tarbiya esa bolada ijobiy xislatlarni shakllantirishga qaratilgan faoliyat turi sifatida, ota-onalarning tarbiyachi sifatida shaxsiy namunasi bilan birga amalga oshiriladi. Ta'lim va tarbiya bir-biriga uzviy bog'liq tushunchalardir. Tarbiya jarayoni o'ziga xos xususiyatlarga ega. Uning eng muhim xususiyati aniq maqsadga yo'naltirilganligidir. Zamonaviy talqinda tarbiya jarayoni ota-ona, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muayyan maqsadga erishishga qaratilgan samarali hamkorlikdir. Maktab yoshida bolalarda asab tizimi yuqori darajada ta'sirchan bo'lganligi sabab ularning tarbiyasiga alohida e'tibor talab etiladi. Shuning uchun ham maktab, ota-ona va jamoatchilik hamkorligida tashkil etiladigan tarbiyaviy tadbirlarning uzluksizligini ta'minlash maqsadga muvofiqdir. Bolani tarbiyalashda maktab yetakchi o'rin egallasa ham, uzluksiz tarbiyada oila yetakchi o'rinda turadi, chunki bolalar ma'lum muddatgina ta'lim muassasasida o'qituvchining tarbiyaviy ta'siri ostida bo'ladi. Kuzgi, qishgi, bahorgi ayniqsa yozgi ta'til davrida bolalar o'qituvchi nazoratidan chetda bo'ladilar. Demak, ta'lim muassasasidagi tarbiya vaqt jihatdan chegaralangan bo'lib, bola tarbiyasi ota-onalar va jamoatchilikka

bog'lanadi. Har bir oila ma'naviy, iqtisodiy va ijtimoiy salohiyatidan kelib chiqib, bolalarning tarbiyasiga turli xil yondashadilar. Masalan kimlardir, yozgi oromgohlarda bolasining dam olishiga imkoniyat yaratib bersa, yana qaysidir bir oila bolasini turli xil kasb-hunar o'rgatadigan to'garaklarga hunar o'rgatishga beradi. Imkoniyatsiz oilalarning bolalari esa mehnatdan beri kelishmaydi. Yana kimlardir bolasining ta'lim-tarbiyasiga umumun befarq. O'qituvchilar, ota-onalar qolaversa yon atrofdagi kattalarning shaxsiy na'munalari bola tarbiyasida ham muhim ahamiyatga egadir. Ko'plab pedagoglar aytganidek, biz bolani emas, o'zimizni tarbiyalashimiz kerak, chunki bola kattalardan o'rnak oladi, go'yoki qush inida ko'rganini qilganidek. Ma'naviy tarbiyani baholashning ilmiy asoslangan indikatorini ishlab chiqish va uzluksiz ma'naviy tarbiya samaradorligini oshirish va takomillashtirishga qaratilgan dissertatsiyalar, ilmiy tadqiqodlar va izlanishlarni yo'lga qo'yish ham dolzarb bo'lgan vazifalar hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida", 2019 yil 3 maydagi PQ-4307-son qarori.
2. Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 31 dekabrda 1059-sonli "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" qarori
3. Борисенко Ю.В. Психология отцовства [Текст] /Ю.В.Борисенко. - М.: «ИГ - СОЦИН», 2007. - 220с.
4. Каптерев, П.Ф. Избранные педагогические сочинения [Текст] / под. ред. А.М.Арсеньева. - М.: Педагогика, 1982. - 704 с.
5. Козлова, Т.В. Права ребенка в семье и ответственность родителей за здоровое развитие детей: методическое пособие [Текст] /Т.В.Козлова. - Самара, 2005. - 45 с.
6. Мусурмонова О. Юкори синф ўқувчилари маданиятини шакллантиришнинг педагогик асослари.Пед.фан.док.дис.-Тошкент.ТДПУ, 1993.-Б.364.
7. Антологии педагогической мысли России второй половины XIX - начала XX века [Текст] / сост. П.А.Лебедев. - М.: Педагогика, 1990. - 608 с.
8. Рачевский, Е.Л. Поделится властью: из материалов к дискуссии «Родители - реальные заказчики образовательных услуг!?» [Текст] /Е.Л.Рачевский. - Пермь, 2007,- 24с.
9. Qur'onov M. O'zbekiston umumiy o'rta maxsus maktablarida milliy tarbiyaning ilmiy pedagogic asoslari // diss.ped.fan.doktori.Toshkent-1998.-B.316.

10. Ушинский, К. Д. Избранные педагогические произведения [Текст] /
11. 11.